

STORTINGET

Innst. 361 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra arbeids- og sosialkomiteen

Dokument 8:122 S (2020–2021)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Siv Jensen, Jon Georg Dale, Silje Hjemdal og Bengt Rune Strifeldt om å avvikle den urettferdige avkortningen i pensjon for gifte og samboende pensjonister

---

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til nødvendige lovendringer som avviker avkortningen i pensjoner med bakgrunn i sivilstatus.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens behandling

Komiteen ba i brev av 25. februar 2021 om statsrådets vurdering av forslaget. Statsrådets svarbrev av 12. mars 2021 følger vedlagt.

Som ledd i komiteens behandling av representantforslaget ble det åpnet for å sende inn skriftlige innspill til saken.

Følgende kom med skriftlig innspill:

- NHO.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Elise Bjørnebekk-Waagen, Lise Christoffersen, Arild Grande og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Margret Hagerup, Heidi Nordby Lunde og Kristian Tønning Riise, fra Fremskrittspartiet, Jon Georg Dale og lederen Erlend Wiborg, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Sosialistisk Venstreparti, Solfrid Lerbrekk, og fra Kristelig Folkeparti, Torill Selsvold Nyborg, viser til Representantforslag 122 S (2020–2021) om å avvikle den urettferdige avkortningen i pensjon for gifte og samboende pensjonister.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at forslaget handler om lik grunnpensjon for enslige og gifte/samboende pensjonister.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til historikken i avkortningen av pensjon for gifte og samboende. Tidligere gjaldt avkortningen for de pensjonister som var gift, men ble senere også gjeldende for samboende, slik at man fikk en likebehandling av gifte og samboende. I budsjettavtalen mellom partiene i regjeringen Bondevik II og Fremskrittspartiet om statsbudsjettet for 2003 ble avtalepartiene enige om en reduksjon av avkortningen fra 25 pst. til 15 pst. I Innst. 106 L (2015–2016) ble avkortningen redusert fra 15 pst. til 10 pst, slik at full grunnpensjon utgjør 90 pst. av grunnbeløpet for gifte og samboende. Disse medlemmer understreker at utvalget som skal evaluere pensjonsreformen om under ett år, innen 1. mars 2022, skal fremlegge sin utredning

med tilrådinge for Arbeids- og sosialdepartementet. Utvalget skal se på mulige justeringer for å sikre pensjonssystemets økonomiske og sosiale bærekraft, og konsentrere sin utredning om folketrygdens alderspensjon og grenseflater mot andre ordninger.

Disse medlemmer viser til at forslagsstillerne tar opp at det er grunnleggende urettferdig at man får lavere pensjon enn hva man har opparbeidet gjennom et langt arbeidsliv på bakgrunn av sivilstatus. Disse medlemmer presiserer at forslaget handler om avkortningen i grunnpensjon, og at grunnpensjonen ikke er avhengig av tidligere inntekt, men er en del av minstesikringen i folketrygden og ytes til alle uansett yrkesaktivitet og inntekt. Det kreves minst fem års trygdetid for rett til grunnpensjon, og for å kunne motta full grunnpensjon er det krav om 40 års trygdetid.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, påpeker at begrunnelsen for at enslige pensjonister har høyere grunnpensjon enn gifte og samboende pensjonister, handler om at de enslige ikke har noen å dele utgiftene med. Dette har vært gjeldende siden den første alderstrygden ble innført i 1936. Flertallet viser til at større likestilling mellom enslige og gifte/samboende pensjonister, uavhengig av inntektsnivå, innebærer en betydelig kostnad, som vil gå til pensjonister med relativt høye inntekter, og øke ulikheten mellom enslige pensjonister og pensjonister med samboer. Flertallet viser til svarbrev fra arbeidsministeren om at kostnadene for folketrygden ved en økning av grunnpensjonen for gifte og samboende til 100 pst. av grunnbeløpet med virkning fra 1. januar 2022 er anslått til om lag 5,6 mrd. kroner, og at det i tillegg er anslått utgifter for Statens pensjonskasse til om lag 36 mill. kroner. Flertallet mener i likhet med arbeidsministeren at det er hensiktsmessig og fornuftig å ta hensyn til ulikheten i kostnadsnivået mellom enslige og gifte pensjonister.

Flertallet viser til at grunnpensjonen er en økonomisk grunnsikring som gis til alle på grunnlag av bosted, uavhengig av yrkesaktivitet og inntekt, for å forhindre fattigdom. Den skal, sammen med særtillegget/pensjonstillegget, reflektere et minste inntektsnivå og differensieres etter sivilstand, fordi to personer som bor sammen, kan dele på en rekke utgifter som enslige må dekke alene.

Flertallet viser til at ulik sats for grunnsikringen i pensjonssystemet for henholdsvis enslige og gifte har eksistert siden alderstrygden ble innført i 1936. Ved innføringen av folketrygden i 1967 ble den tidligere alderstrygdens system med differensierte satser for ektepar og enslige beholdt. Full grunnpensjon for gifte utgjorde da 75 pst. av grunnbeløpet. Under regjeringen Bondevik II økte grunnpensjonen for gifte og samboende pensjonister fra 75 pst. til 85 pst. av grunnbeløpet, og satsen ble

igjen økt fra 85 pst. til 90 pst. under regjeringen Solberg i 2016. Satsen for enslige har vært uendret på 100 pst. av grunnbeløpet i hele perioden.

Flertallet viser til at i ny alderspensjon er garanti-pensjonen også differensiert etter sivilstand for å ta hensyn til ulikt behov for minstesikring. Videreføringen av et noe bedre sikkerhetsnett for enslige er en del av det brede pensjonsforliket på Stortinget. I ny alderspensjon vil ektefeller som har hatt så god opptjening av inntektspensjon at de ikke mottar garantipensjon, men bare inntektspensjon, ikke ha pensjon som er differensiert etter sivilstand. Selv om ulik minstesikring for enslige og gifte/samboere videreføres i ny folketrygd, vil den praktiske virkningen reduseres for fremtidens pensjonister.

Flertallet viser til at grunnen til at enslige får noe høyere minstesikring, skyldes at det er dyrere å bo alene enn sammen. Flertallet mener det er fornuftig å ta hensyn til reelle forskjeller i kostnadsnivået mellom enslige og gifte pensjonister i de elementene i pensjonssystemet som ikke avhenger av tidligere inntekt.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet, viser til at regjeringen har nedsatt et offentlig utvalg som evaluerer pensjonsreformen, med representasjon fra alle politiske partier på Stortinget som gjennom vedtak i Stortinget eller regjeringdeltakelse har sluttet seg til pensjonsreformen. Utvalget skal blant annet vurdere forenklinger i pensjonssystemet, herunder å gjøre pensjonssystemet mer individorientert og uavhengig av sivilstatus. De skal levere sine anbefalinger våren 2022. Dette flertallet avviser på denne bakgrunn forslaget.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til Statistisk sentralbyrås artikkelserie «Inntekter i den eldre befolkningen», der det fremgår at den sterke inntektsveksten blant eldre først og fremst har kommet i aldersgruppen 62–66 år, og at deler av dette skyldes pensjonsreformen, som gjorde det mulig å ta ut alderspensjon samtidig som man fortsetter i arbeid. Det fremgår dessuten at eldre ikke er en ensartet gruppe, og at gjennomsnittlige tall for inntektsutvikling dekker over til dels betydelige individuelle variasjoner i inntekt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i alle år har kjempet for å bedre pensjonistenes kår. Det at man skal ha en anstendig pensjon når man blir pensjonist, er viktig, og derfor var Fremskrittspartiet eneste parti som stemte imot pensjonsreformen. Disse medlemmer viser til partiets gjentatte forsøk på å styrke pensjonene og spesielt til Representantforslag 53 S (2020–2021), jf. Innst. 221 S (2020–2021), der Fremskrittspartiet sammen med Sosialistisk Venstreparti, med støtte fra

Pensjonistforbundet foreslo et anstendighetsløft for pensjonister. Disse medlemmer er glad for at man gjennom dette forslaget fikk store gjennomslag for forbedringer for landets pensjonister.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet har en lang historie i kampen mot avkortning for gifte og samboende pensjonister. Hvilken sivilstatus den enkelte har, er ikke noe som bør påvirke nivået på grunnpensjonen. De øvrige partiene som støtter avkortning for gifte og samboende pensjonister, ønsker ikke at det samme prinsippet skal gjelde på andre områder, som for eksempel offentlig ansatte.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet fikk forhandlet frem en reduksjon av avkortning fra 25 pst. til 15 pst. med regjeringen Bondevik II i 2003. Videre fikk Fremskrittspartiet forhandlet frem ytterligere reduksjon fra 15 pst. til 10 pst. som en følge av Sundvol-lenerklæringen, som dannet grunnlag for Fremskrittspartiets regjeringsdeltakelse, og som senere ble fulgt opp i Innst. 106 L (2015–2016). Disse medlemmer ønsker å videreføre det å redusere og fjerne avkortningen.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til nødvendige lovendringer som avvikler avkortningen i pensjoner med bakgrunn i sivilstatus.»

Disse medlemmer registrerer også at de øvrige partiene viser til pensjonsutvalget, men disse medlemmer viser til at de samme partiene i alle år har vært imot Fremskrittspartiets ønske om å avvikle underreguleringen, også før pensjonsutvalget ble nedsatt. Dis-

se medlemmer mener det derfor er et vikarierende argument å avvente utvalgets innstilling, dette er en sak som er godt utredet og debattert gjennom flere tiår. Disse medlemmer mener derfor det allerede nå er riktig å ta stilling til om staten skal redusere inntekten til enkelte på bakgrunn av at de er gift/samboende.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til nødvendige lovendringer som avvikler avkortningen i pensjoner med bakgrunn i sivilstatus.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:122 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Siv Jensen, Jon Georg Dale, Silje Hjemdal og Bengt Rune Strifeldt om å avvikle den urettferdige avkortningen i pensjon for gifte og samboende pensjonister – vedtas ikke.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 27. april 2021

Erlend Wiborg

leder

Solfrid Lerbrekk

ordfører

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG SOSIALDEPARTEMENT

Statsråden

Arbeids- og sosialkomiteen i Stortinget
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

21/900-

12. mars 2021

Representantforslag 122 S (2020–2021) om å avvikle redusert grunnpensjon til gifte og samboende pensjonister

Jeg viser til Representantforslag 122 S (2020–2021) fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Siv Jensen, Jon Georg Dale, Silje Hjemdal og Bengt Rune Strifeldt om "å avvikle den urettferdige avkortningen i grunnpensjon til gifte og samboende pensjonister".

Representantene fremmer følgende forslag:

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til nødvendige lovendringer som avvikler avkortningen i pensjoner med bakgrunn i sivilstatus.

Svar:

Grunnpensjonen er en del av minstesikringen i folketrygden og ytes til alle, uansett yrkesaktivitet og inntekt, på bakgrunn av trygdetid. Det kreves minst tre års trygdetid for rett til grunnpensjon, og full grunnpensjon ytes til den som har minst 40 års trygdetid. Som trygdetid regnes som hovedregel tidsrom hvor en person fra fylte 16 til og med det året vedkommende fyller 66 år har vært medlem i trygden med rett til ytelser etter pensjonskapitlene. Også tidsrom før folketrygden trådte i kraft i 1967 medregnes dersom nevnte vilkår for medlemskap da ville ha vært oppfylt. Det medregnes også trygdetid for kalenderår der medlemmet fyller 67–75 år og tjener opp pensjonspoeng.

Full grunnpensjon utgjør 100 prosent av grunnbeløpet og gis til enslige pensjonister. Full grunnpensjon utgjør likevel 90 prosent av grunnbeløpet dersom pensjonisten lever sammen med en ektefelle som mottar uføretrygd eller alderspensjon, avtalefestet pensjon som det godskrives pensjonspoeng for eller har en årlig inntekt, inkludert kapitalinntekt, over to ganger grunnbeløpet. Likestilt med ektepar er også samboerpar dersom paret har eller har hatt felles barn eller tidligere har vært gift med hverandre. Samboerpar som har levd sammen i 12 av de siste 18 månedene, er likestilt med ektefeller ved beregning av grunnpensjon. Det

samme gjelder når pensjonistens samboer får pensjon eller overgangsstønad etter folketrygdloven kapittel 16 (ytelser til tidligere familiepleier) eller folketrygdloven 17 (ytelser til gjenlevende ektefelle).

Ulik sats for grunnsikringen i pensjonssystemet for henholdsvis enslige og gifte har eksistert siden alderstrygden ble innført i 1936. Denne ble avløst av en tilsvarende allmenn alderstrygd i 1957. Alderstrygden for ektepar utgjorde 150 prosent av alderstrygden for enslige. Ved innføringen av folketrygden i 1967 ble den tidligere alderstrygdens system med differensierte satser for ektepar og enslige beholdt. Full grunnpensjon for gifte utgjorde 75 prosent av grunnbeløpet da folketrygden ble innført. I perioden 1. mai 2003 til 1. mai 2005 økte grunnpensjonen for gifte og samboende pensjonister i tre omganger fra 75 prosent til 85 prosent av grunnbeløpet. Satsen ble igjen økt fra 85 prosent til 90 prosent 1. september 2016. Satsen for enslige har vært uendret på 100 prosent av grunnbeløpet i hele perioden.

Jeg vil presisere at grunnpensjonen er en økonomisk grunnsikring som gis til alle på grunnlag av botid, uavhengig av yrkesaktivitet og inntekt, for å forhindre fattigdom. Den skal, sammen med særtillegget/pensjonstillegget reflektere et minste inntektsnivå, og differensieres etter sivilstand fordi personer som bor sammen kan dele på en rekke utgifter som enslige må dekke alene.

Grunnpensjonen er en komponent som er integrert i beregningen av flere ytelser. En økning vil gjelde for gifte og samboende mottakere av alderspensjon og minste pensjonsnivå etter folketrygdloven kapittel 19. Videre får en økning betydning for mottakere av uføretrygd som ble omregnet fra gammel uførepensjon i 2015 og for avtalefestet pensjon i statlig og kommunal sektor før fylte 65 år ("folketrygdberegnet AFP"). En økning vil også få virkning for mottakere av pensjon eller overgangsstønad fra folketrygden til gjenlevende ektefelle og gi økte pensjonsutbetalinger til mottakere som kombinerer alderspensjon og supplerende stønad.

Kostnadene for folketrygden ved en økning av grunnpensjonen for gifte og samboende til 100 prosent av grunnbeløpet med virkning fra 1. januar 2022 er anslått til om lag 5,6 mrd. Kroner.

Økonomiske konsekvenser i 2022 av å øke grunnpensjonen til gifte/samboende pensjonister 1.1.2022. Tall i mill. kroner (G=103 856 kroner)

	Grunnpensjon/basispensjon
Stønad	1,0 G
Alderspensjon (2670.70)	4 880
Supplerende stønad (0667.70)	-2
Uføretrygd (2655.70)	770
Gjenlevendepensjon (2680.70)	3
Totalt	5 651

Hvilke kapitler og poster merutgiftene vil gjelde framgår av tabellen.

I tillegg påløper utgifter for Statens pensjonskasse. For SPK vil en økning i grunnpensjonen for gifte/samboende kun ha effekt for folketrygdberegnet AFP. Kostnadene er anslått til om lag 36 mill. kroner i 2022. Fra 2025 vil utgiftene reduseres frem til AFP som tidligpensjonsordning er utfaset i 2029.

Jeg vil nevne at i ny alderspensjon er garantipensjonen – som ikke tjenes opp på bakgrunn av inntekt, men på trygdetid som grunnpensjon – også differensieres etter sivilstand nettopp for å ta hensyn til ulikt behov for minstesikring. Videreføringen av et noe bedre sikkerhetsnett for enslige er en del av det brede pensjonsforliket på Stortinget (Stortingets vedtak 26. mai 2005 og 23. april 2007). Høringsinstansene hadde ikke spesielle kommentarer til differensiert garantipensjon etter sivilstand da forslaget om ny alderspensjon var på høring. I ny alderspensjon vil ektefeller som har hatt så god opptjening av inntektpensjon at de ikke mottar garantipensjon, men bare inntektpensjon, ikke ha pensjon som er differensiert etter sivilstand. Selv om ulik minstesikring for enslige og gifte/samboere videreføres i ny folketrygd, vil den praktiske virkningen reduseres for framtidens pensjonister.

Regjeringen nedsatte før sommeren et offentlig utvalg som skal evaluere pensjonsreformen, med deltagelse fra alle politiske partier på Stortinget som gjennom vedtak i Stortinget eller regjeringsdeltagelse har sluttet seg til pensjonsreformen. Jeg viser til at utvalget i sitt mandat blant annet er bedt om å vurdere forenklinger i pensjonssystemet, herunder å gjøre pensjonssystemet mer individorientert og uavhengig av sivilstatus.

Opptjening av grunnpensjon baseres på trygdetid, uavhengig av hvor høy inntekt man har hatt og hvor mye trygdeavgift som er innbetalt. Personer som aldri har jobbet får like høy grunnpensjon som de som har vært i arbeid. At enslige får noe høyere minstesikring skyldes at det er dyrere å bo alene enn sammen. Etter min mening er det fornuftig å ta hensyn til reelle forskjeller i kostnadsnivået mellom enslige og gifte pensjonister i de elementene i pensjonssystemet som ikke avhenger av tidligere inntekt.

Med hilsen

Torbjørn Røe Isaksen

